

PROCÉS PARTICIPATIU

FISCALITAT

Descripció

En relació a la detecció de frau fiscal a través de delictes vinculats a la corrupció i viceversa

En relació amb el control sobre la declaració d'actius situats a l'estranger per a la detecció de frau fiscal

Introducció

En relació a la detecció de frau fiscal a través de delictes vinculats a la corrupció i viceversa

En els casos de corrupció resulta habitual l'existència de delictes fiscals, de blanqueig de capitals i d'altres figures delictives, com el suborn de funcionari. En tots ells, existeixen circumstàncies comuns, com el moviment de grans quantitats de diners, l'enriquiment desproporcionat d'algunes persones, la utilització de xarxes de societats interposades i la utilització de testaferros, societats pantalla i de paradisos fiscals. Per exemple, en l'àmbit del blanqueig de capital, degut a la complementarietat de la comissió de delictes de blanqueig de capitals i de frau fiscal, els mecanismes empleats per al blanqueig de guanys il·lícits poden resultar interessants als agents que realitzen únicament frau fiscal. En aquests sentit, és molt important que les autoritats tributàries parin atenció als increments patrimonials pels quals s'ha detectat frau fiscal, ja que en aquests casos poden tenir una posició estratègica clau a l'hora de detectar potencials casos de blanqueig de capitals.

La organització Professional d'Inspectors d'Hisenda considera que una actuació d'inspecció per combatre el frau ha d'estar dirigida de forma prioritària al descobriment dels ingressos ocults no declarats, els patrimonis no declarats establerts a d'altres jurisdiccions i els fraus més greus, que requereixen un component important d'investigació pel que no basta la mera comprovació del que s'hagi declarat.

L'existència de paradisos fiscals brinda una oportunitat a les activitats delictives d'evasió i frau fiscal. Els llocs en els quals es refugien els capitals per no pagar impostos contribueixen també al desenvolupament de pràctiques corruptes en tant que són una eina utilitzada pels delinqüents per poder amagar els seus recursos obtinguts il·lícitament. Segons Transparència Internacional, en el 75% dels casos de corrupció que es produeixen en el món apareixen empreses radicades en paradisos fiscals.

En els casos de corrupció sempre existeixen dues parts, essent habitual que una d'elles exerceixi activitats empresarials i que els imports satisfets no figurin en la comptabilitat oficial. Per això, els pagadors haurien d'ésser objecte també d'actuacions inspectores. Tenint en compte que en aquests casos s'excedeix l'àmbit competencial de l'ATC, és possible que la col·laboració amb Mossos pugui ajudar dissenyar una formació penal suficient per l'àmbit tributari que permeti a l'ATC millorar la seva capacitat d'investigació en casos on no controla directament la gestió d'alguns dels impostos afectats per la trama de corrupció.

Per tot l'anterior, és necessària una gran col·laboració amb les autoritats pertinents. L'establiment d'uns protocols d'actuació que estableixin una sèrie de senyals o alertes que millorin la detecció avançada de la comissió de determinats delictes, tant en la vessant fiscal, com en la penal s'ha de realitzar en un espai de col·laboració mútua entre els membres dels equips d'inspecció de l'ATC i els investigadors de Mossos d'Esquadra.

El tractament d'aquesta informació i la identificació de contribuents i descobriment de patrimonis i fets imposables que són objecte d'una ocultació deliberada i planificada, en especial d'aquells que tenen component internacional, requereixen de la realització d'investigacions i d'aconseguir una selecció òptima dels obligats tributaris que seran objecte de comprovació. Aquests casos impliquen habitualment mecanismes d'evasió especialment complexos com l'ús de paradisos fiscals, de territoris de baixa tributació o amb règims fiscals de privilegi, o territoris amb nivells d'opacitat informativa fiscal similars als dels paradisos fiscals, així com de la planificació fiscal internacional abusiva. Si es disposa d'una sèrie de senyals o alertes que permetin fer una selecció òptima dels obligats tributaris a inspeccionar es facilita la tasca d'investigació de l'ATC, que pels escassos mitjans disponibles requereix de tot el suport que sigui possible.

Així mateix, és necessari trobar una relació de tipologies de delictes penals lligats

a la corrupció amb les diferents tipologies d'impostos que gestiona l'ATC (IP, ISD, IANP, ITP, etc.) i lligar-les a aquests patrons de frau fiscal coneguts per a cada tipologia d'impost.

Cal destacar, tal com va posar de manifest l'estudi sobre la Bretxa fiscal en els principals impostos gestionats per l'ATC per l'any 2014, que la major part del frau fiscal que es comet en l'Impost sobre el Patrimoni (56,26%) està relacionat amb l'existència d'actius financers no declarats a l'estranger. Això va comportar una pèrdua de recaptació potencial de 191,78 milions d'euros només en aquest impost l'any 2014.

En aquest sentit, durant la vigència del Pla de prevenció i reducció del frau fiscal i de foment de les bones pràctiques tributàries 2015-2018 l'ATC va realitzar un total de 746 actuacions relatives al descobriment de frau derivat d'actius no declarats situats a l'estranger, aflorant un total de 22,3 M€ de deute. Per altra banda, també es va incidir en el descobriment de deslocalitzacions fictícies de contribuents, simulant el trasllat de la seva residència habitual, tant a d'altres comunitats autònomes, de més baixa o nul·la tributació, com a l'estranger, únicament amb finalitats d'evasió impositiva. L'import de frau descobert durant la vigència del Pla per aquest supòsit va ser de 24,07 M€.

L'Agència Tributària de Catalunya aprofundirà en la realització d'investigacions i en l'anàlisi de les dades recollides en les declaracions informatives esmentades i les de les declaracions presentades a l'Agència, per tal de detectar, d'una banda, inconsistències respecte les dades declarades en l'IP i en l'ISD i, de l'altra, no declarants dels impostos esmentats, amb l'objectiu de reduir el frau fiscal derivat de l'existència d'actius no declarats situats a l'estranger.

En relació amb el control sobre la declaració d'actius situats a l'estranger per a la detecció de frau fiscal

L'existència de paradisos fiscals brinda una oportunitat a les activitats d'evasió i frau fiscal. Els llocs en els quals es refugien els capitals per no pagar impostos contribueixen també al desenvolupament de pràctiques corruptes en tant que són una eina utilitzada pels delinqüents per poder amagar els seus recursos obtinguts il·lícitament. Segons Transparència Internacional, en el 75% dels casos de corrupció que es produeixen en el món apareixen empreses radicades en paradisos fiscals. Però els ingressos derivats de la corrupció no només s'oculten en paradisos fiscals, sinó que també poden localitzar-se en països on l'intercanvi d'informació no és automàtica, sistemàtica ni periòdica.

Les problemàtiques i reptes que planteja el frau provinent d'activitats corruptes afecten directament els tributs propis i cedits gestionats per l'ATC, especialment pel que fa a l'Impost sobre el Patrimoni (IP), a l'Impost sobre Successions i Donacions (ISD) i a l'Impost sobre Actius No Productius de les persones jurídiques (IANP). El context globalitzat en el que ens trobem, facilita que els contribuents siguin titulars d'actius situats en països estrangers, que no tenen cap connexió amb la seva residència fiscal. Aquests comportaments poden donar lloc a evasió fiscal, quan es pretenen ocultar a la Hisenda Pública.

Cal destacar, tal com va posar de manifest l'estudi sobre la Bretxa fiscal en els principals impostos gestionats per l'ATC per l'any 2014, que la major part del frau fiscal que es comet en l'Impost sobre el Patrimoni (56,26%) està relacionat amb l'existència d'actius financers no declarats situats a l'estranger. Això va comportar una pèrdua de recaptació potencial de 191,78 milions d'euros només en aquest impost l'any 2014.

En aquest sentit, durant la vigència del Pla de prevenció i reducció del frau fiscal i de foment de les bones pràctiques tributàries 2015-2018 l'ATC va realitzar un total de 746 actuacions relatives al descobriment de frau derivat d'actius no declarats situats a l'estranger, aflorant un total de 22,3 M€ de deute.

Per tal de detectar aquests casos complexos de frau, es requereix disposar d'accés a informació procedent de les obligacions d'informació vers els béns situats en jurisdiccions fiscals diferents a la de residència fiscal i inversions que es troben a l'estranger, que s'han anat incrementant en els darrers anys amb l'establiment d'obligacions d'informació entre els Estats en el marc de l'assistència

mútua. Destaquen, pel que fa a obligacions en matèria d'assistència mútua que recauen sobre entitats financeres i Estats, (sistema CRS de l'OCDE i FATCA dels EEUU), i les obligacions d'informació que recauen sobre persones físiques i jurídiques en relació a actius situats a l'estranger, a informació país per país i a operacions vinculades i operacions i situacions relacionades amb països o territoris qualificats com a paradisos fiscals.

El tractament d'aquesta informació i la identificació de contribuents i descobriment de patrimonis i fets imposables que són objecte d'una ocultació deliberada i planificada, en especial d'aquells que tenen component internacional, requereixen de la realització d'investigacions i d'aconseguir una selecció òptima dels obligats tributaris que seran objecte de comprovació. Aquests casos impliquen habitualment mecanismes d'evasió especialment complexes com l'ús de paradisos fiscals, de territoris de baixa tributació o amb règims fiscals de privilegi, o territoris amb nivells d'opacitat informativa fiscal similars als dels paradisos fiscals, així com de la planificació fiscal internacional abusiva.

L'Agència Tributària de Catalunya treballarà per aconseguir les dades recollides en les declaracions informatives esmentades i les de les declaracions presentades a l'AEAT, per tal de detectar, d'una banda, inconsistències respecte les dades declarades en l'IP, en l'ISD i IANP i, de l'altra, no declarants dels impostos esmentats, amb l'objectiu de reduir el frau fiscal derivat de l'existència d'actius no declarats situats a l'estranger.

Reptes

En relació a la detecció de frau fiscal a través de delictes vinculats a la corrupció i viceversa

- Detectar possibles patrons de frau fiscal derivat de l'existència de delictes vinculats a la corrupció i viceversa, i establir protocols d'actuació de prevenció en ambdós casos.
- Augmentar els recursos destinats a la lluita contra el frau fiscal, especialment en relació amb proporcionar la formació penal suficient per l'àmbit tributari que permeti a l'ATC millorar la seva capacitat d'investigació en casos on no controla directament la gestió d'alguns dels impostos afectats per la trama de corrupció.

En relació amb el control sobre la declaració d'actius situats a l'estranger per a la detecció de frau fiscal

- Detectar i reduir el frau fiscal en l'àmbit de l'Impost sobre el Patrimoni i l'Impost sobre Successions i Donacions en relació a l'existència d'actius no declarats situats a l'estranger.
- Disposar per part de l'Agència Tributària de Catalunya de les dades sistemàtiques fruit dels intercanvis d'informació internacionals, sobre actius situats a l'estranger, a efectes de comprovació dels tributs gestionats per l'ATC.
- Augmentar els recursos destinats a la lluita contra el frau fiscal, especialment aquells especialitzats en matèria de fiscalitat internacional.
- Millorar la transparència i l'avaluació de l'eficàcia i l'eficiència en les actuacions de lluita contra el frau fiscal.

Preguntes

1. D'acord amb els reptes plantejats, compartiu la necessitat de dotar a l'Agència Tributària de Catalunya d'accés a dades sistemàtiques d'intercanvi d'informació amb altres ens nacionals i internacionals i augmentar els recursos propis dedicats a la detecció del frau fiscals són prioritaris?
2. D'acord amb els vostres coneixements i tenint en compte l'àmbit competencial limitat en matèria de relacions amb tercers països, com creieu que pot incidir la Generalitat de Catalunya en la reducció del frau fiscal internacional i el derivat d'actius situats a l'estranger?
3. De quina manera creieu que es poden identificar patrons de comportament en l'àmbit dels delictes de corrupció que serveixin per identificar bosses de frau fiscal en l'àmbit competencial de l'Agència Tributària de Catalunya (ATC) i com a la inversa els coneixements dels Mossos d'Esquadra en matèria d'investigacions relacionades amb trames de corrupció poden veure's beneficiades per la informació tributària de que disposa l'ATC?

Propostes CEMCORD

En relació a la detecció de frau fiscal a través de delictes vinculats a la corrupció i viceversa

- Cal dotar l'Agència Tributària de Catalunya de recursos suficients perquè pugui desenvolupar i dur a terme el Pla de prevenció i reducció del frau fiscal 2015-2018 (CONCLUSIONS.240)
- Cal fer una reforma de l'impost de patrimoni que tingui un efecte censal sobre la riquesa a Catalunya, ja que amb les bases imposables actuals (...) es perd una part d'informació molt vàlida i important per a tenir un cens real de la distribució i la quantitat de patrimoni, i per tant, informació que pot servir en posteriors investigacions de frau fiscal (CONCLUSIONS.242)
- Cal comparèixer com a acusació particular en tots els procediments judicials vinculats a delictes de corrupció i frau fiscal en què el patrimoni i els recursos públics de la Generalitat apareguin indiciàriament com a perjudicats (...), i s'ha d'incloure en aquest concepte el frau a qualsevol tribut sobre el qual tingui capacitat de decisió la Generalitat. El Govern també ha de valorar la possibilitat de comparèixer com a acusació popular en els procediments judicials relatius a delictes de corrupció i frau fiscal de gravetat i rellevància especials. En tots aquests procediments, l'assistència lletrada l'ha de fer personal dels serveis jurídics de la Generalitat (CONCLUSIONS.52)

En relació amb el control sobre la declaració d'actius situats a l'estranger per a la detecció de frau fiscal

- Cal dotar l'Agència Tributària de Catalunya de més capacitat i més competències (CONCLUSIONS.64)

Propostes Pacte Social Anticorrupció

En relació a la detecció de frau fiscal a través de delictes vinculats a la corrupció i viceversa

No es preveuen propostes en aquest àmbit.

En relació amb el control sobre la declaració d'actius situats a l'estranger per a la detecció de frau fiscal

No es preveuen propostes en aquest àmbit.

Evidències

L'evidència existent fins al moment sobre mesures efectives encarades a reduir el frau fiscal és de tipus observacional. Això no obstant, la literatura científica existent concep a nivell teòric el problema del frau fiscal com un problema d'acció col·lectiva: el frau fiscal ens afecta a nivell individual atès que formem part d'una col·lectivitat. En aquest sentit, la literatura científica proposa accions en tres vessants complementàries.

En primer lloc, en accions de sensibilització generals que persegueixen reforçar la idea de que el frau fiscal no beneficia a ningú, perjudica a nivell individual i, finalment, esdevé moralment reprovable. Val a dir que, com a qualsevol intervenció de sensibilització, els seus efectes tendeixen a emergir a mig o llarg termini i, derivats aquests, d'un degoteig constant d'episodis publicitaris escollits de manera estratègica.

En segon lloc, en aquell conjunt d'incentius dirigits a dos conjunts d'individus – ja siguin persones físiques o jurídiques. Per una banda, als individus que potencialment poden cometre un frau. En aquest sentit, es posa sobre la taula la necessitat de detectar 'perfils i col·lectius risc' de cometre frau fiscal, a través d'emprar sistemes rics en informació fiscal i tributària, per tal d'adreçar-s'hi de manera proactiva per dissuadir el frau fiscal. Intervencions preventives en aquest sentit amb certa eficàcia demostrada són campanyes personalitzades d'informació sobre el frau fiscal, sobre l'existència de controls i auditories fiscals i, finalment, sobre les possibles sancions que implicaria el delictes i l'estalvi (sovint econòmic) que pot implicar no cometre'l. Per altra banda, a aquells individus que estan al corrent de totes les obligacions fiscals. Per aquest col·lectiu, és posa de manifest oferir quants més instruments millors a disposició de la ciutadania per acomplir amb la 'norma fiscal', tals com la promoció de la formació en el pagament

Marc de referència legislatiu (amb enllaços)

d'impostos, oferir assessorament personalitat pel pagament d'impostos o la millora del servei generalista d'atenció i resolució de dubtes pel què fa al procés de pagament dels diferents tributs.

Finalment, la literatura científica fa molta èmfasi en incrementar els recursos dedicats a la detecció, inspecció i/o control i, finalment, la sanció del frau fiscal. En aquest sentit, es proposa una millora en els sistemes d'informació per la seva detecció, la dotació de recursos humans adequadament retribuïts dedicats a la inspecció i control i, finalment, els recursos necessaris per la seva sanció. S'argumenta que aquests tres elements repercuteixen en fer més visible que el frau fiscal esdevé un greuge col·lectiu i que aquest no queda impune.

En relació a la detecció de frau fiscal a través de delictes vinculats a la corrupció i viceversa

Llei 58/2003, de 17 de desembre, general tributària.

<https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2003-23186>

Normativa de l'Impost sobre el Patrimoni: <http://economia.gencat.cat/ca/ambits-actuacio/tributs/normativa/cercador/#/detail?id=1574>

Normativa de l'Impost sobre Successions i Donacions:

<http://economia.gencat.cat/ca/ambits-actuacio/tributs/normativa/cercador/#/detail?id=1578>

Normativa de l'Impost sobre Transmissions Patrimonials i Actes Jurídics i Documentats:

<http://economia.gencat.cat/ca/ambits-actuacio/tributs/normativa/cercador/#/detail?id=1558>

Normativa de l'Impost sobre els actius no productius de les persones jurídiques:

<http://economia.gencat.cat/ca/ambits-actuacio/tributs/normativa/cercador/#/detail?id=14475>

Directiva 2014/107/UE del Consell, de 9 de desembre de 2014, que modifica la Directiva 2011/16/UE pel que es refereix a la obligatorietat de l'intercanvi automàtic d'informació en l'àmbit de la fiscalitat.

<https://www.boe.es/doue/2018/139/L00001-00013.pdf>

Reial decret 1558/2012, de 15 de novembre, pel qual s'adapten les normes de desplegament de la Llei 58/2003, de 17 de desembre, general tributària, a la normativa comunitària i internacional en matèria d'assistència mútua, s'estableixen obligacions d'informació sobre béns i drets situats a l'estranger, i es modifica el Reglament de procediments amistosos en matèria d'imposició directa, aprovat pel Reial decret 1794/2008, de 3 de novembre

https://www.boe.es/boe_catalan/dias/2012/11/24/pdfs/BOE-A-2012-14452-C.pdf

Pla de prevenció i reducció del frau fiscal i de foment de les bones pràctiques tributàries 2019-2022

https://atc.gencat.cat/web/.content/documents/01_atc/pla/pla-ffiscal-20192022.pdf

En relació amb el control sobre la declaració d'actius situats a l'estranger per a la detecció de frau fiscal

Llei 58/2003, de 17 de desembre, general tributària.

<https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2003-23186>

Normativa de l'Impost sobre el Patrimoni: <http://economia.gencat.cat/ca/ambits-actuacio/tributs/normativa/cercador/#/detail?id=1574>

Normativa de l'Impost sobre Successions i Donacions:

<http://economia.gencat.cat/ca/ambits-actuacio/tributs/normativa/cercador/#/detail?id=1578>

Directiva 2014/107/UE del Consell, de 9 de desembre de 2014, que modifica la Directiva 2011/16/UE pel que es refereix a la obligatorietat de l'intercanvi automàtic d'informació en l'àmbit de la fiscalitat.

<https://www.boe.es/doue/2018/139/L00001-00013.pdf>

Reial decret 1558/2012, de 15 de novembre, pel qual s'adapten les normes de desplegament de la Llei 58/2003, de 17 de desembre, general tributària, a la normativa comunitària i internacional en matèria d'assistència mútua, s'estableixen obligacions d'informació sobre béns i drets situats a l'estranger, i es modifica el Reglament de procediments amistosos en matèria d'imposició directa, aprovat pel Reial decret 1794/2008, de 3 de novembre

https://www.boe.es/boe_catalan/dias/2012/11/24/pdfs/BOE-A-2012-14452-C.pdf

Pla de prevenció i reducció del frau fiscal i de foment de les bones pràctiques tributàries 2019-2022

https://atc.gencat.cat/web/.content/documents/01_atc/pla/pla-ffiscal-20192022.pdf